

ВПЛИВ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

THE INFLUENCE OF THE DISTANCE FORM OF ENGLISH LANGUAGE STUDY ON THE PROFESSIONAL TRAINING OF IT PROFESSIONALS

У статті висвітлено вплив дистанційної форми вивчення англійської мови на професійну підготовку фахівців з інформаційних технологій. Виокремлено основні тенденції дистанційної освіти у вищій школі в Україні та світі в умовах пандемічних обмежень. Визначено зміст поняття дистанційної освіти в нашій країні. Висвітлено сукупність заходів та характеристики ефективного дистанційного навчання. Перелічені основні моделі дистанційного навчання. Зазначені чинники, що набувають особливого значення в організації процесу дистанційної освіти. Продемонстровано причини виникнення проблем у зв'язку з переходом на онлайн-навчання із застосуванням дистанційних освітніх технологій у закладах вищої освіти. Проаналізовано особливу специфіку англійської мови для фахівців з інформаційних технологій, якою повинні володіти студенти, що проходять професійну підготовку в закладах вищої освіти. Виокремлено можливості застосування фахівцями з інформаційних технологій англійської мови в умовах сучасності. Вказано методи та результати опитування студентів із метою висвітлення впливу дистанційної форми вивчення англійської мови на професійну підготовку фахівців з інформаційних технологій. Визначено завдання, яким важливо приділяти увагу під час професійної підготовки фахівців з інформаційних технологій щодо вивчення англійської мови в аспекті аналізу отриманих результатів дослідження. За результатами дослідження встановлено, що під час професійної підготовки фахівців з інформаційних технологій щодо вивчення англійської мови важливо приділяти увагу вирішенню низки завдань, насамперед це має бути технічна готовність студентів до електронного навчання, потрібно дослідити питання технічної готовності студентів, тобто наявність комп'ютера, камери, мікрофона, інтернету і, за можливості, сприяти у вирішенні проблем, що з'являються. Визначено, що успішність і якість дистанційної освіти здебільшого залежать від організації і якості використовуваних методичних матеріалів, а також від керівництва, майстерності педагогів, що беруть участь у навчальному процесі.

Ключові слова: вища освіта, фахівці з ІТ, дистанційна освіта, інформаційні технології, англійська мова.

The article highlights the impact of distance learning of English on the training of IT professionals. The main tendencies of distance education in higher education in Ukraine and the world in the conditions of pandemic restrictions are singled out. The content of the concept of distance education in our country is determined. The set of measures and characteristics of effective distance learning are highlighted. The basic models of distance learning are listed. These factors are of particular importance in the organization of the process of distance education. The reasons for the problems associated with the transition to online learning using distance learning technologies in higher education institutions are demonstrated. The special specificity of the English language for IT specialists, which must be mastered by students undergoing professional training in higher education institutions, is analyzed. Possibilities of application of English by IT specialists in modern conditions are singled out. The methods and results of the survey of students in order to highlight the impact of distance learning of English on the training of IT professionals are indicated. The tasks that are important to pay attention to during the training of IT specialists in the study of English in terms of analysis of the results of the study are identified. According to the results of the study, it is important to pay attention to solving a number of tasks during the training of IT specialists in learning English, in particular, it should be the technical readiness of students for e-learning, namely the need for technical readiness of students. The presence of a PC, camera, microphone, Internet and, if possible, to help solve problems. It is determined that the success and quality of distance education in many cases depends on the organization and quality of the methodological materials used, as well as on the leadership, skills of teachers involved in the learning process.

Key words: higher education, IT specialists, distance education, information technologies, English language.

УДК 371.31/62:621.3
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/39.35>

Лозинська Л.Ф.,
канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
професійного спрямування
Донецького національного університету
імені Василя Стуса

Липченко Т.С.,
викладач кафедри іноземних мов та
культури фахового мовлення
Львівського державного університету
внутрішніх справ

Усик Л.М.,
канд. філол. наук,
доцент кафедри іноземних мов
Черкаського державного технологічного
університету

Постановка проблеми в загальному вигляді.

У кожній країні Європи та світу на початку ХХІ ст. відбувається постійний процес покращення якості вищої освіти відповідно до нових соціально-економічних потреб й очікувань суспільства. Генеральний директор організації ЮНЕСКО Одрі Азулай у березні 2020 р. заявила, що у 165 країнах світу понад 1,5 млрд молодих людей через пандемію коронавірусу COVID-19 не можуть відвідувати загальноосвітні заклади. Після запровадження карантину освітні заклади були змушені пристосуватись до нових умов надання освітніх послуг,

зокрема відбулось запровадження в освітній процес дистанційного навчання [4].

Система вищої освіти в нашій країні через вплив COVID-19 теж трансформувалась та пристосувалась до нових умов. Були розроблені нові підходи та моделі освітнього процесу, відбувається адаптація студентів та викладацьких колективів закладів вищої освіти (далі – ЗВО) до специфіки дистанційного навчання.

Отже, зважаючи на вищевказане, актуальним питанням в умовах сучасності є вплив дистанційної форми вивчення англійської мови на про-

фесійну підготовку студентів, зокрема майбутніх фахівців з інформаційних технологій (далі – ІТ).

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

В умовах сьогодення проблематикою вимушено віддаленого навчання цікавляться науковці ЮНЕСКО [7]. Цікавими є дослідження проблематики впливу пандемії на вищу освіту, зокрема: опитування президентів коледжів та університетів від Inside HE Ed, звіт від QS про те, як COVID-19 впливає на студентів у різних країнах світу, дослідження Міжнародної асоціації університетів (IAU) тощо [2].

Варті уваги теоретичні й емпіричні напрацювання в напрямі розроблення дієвих заходів щодо підвищення якості вищої онлайн-освіти в умовах пандемічних обмежень таких учених, як: А. Олешко [6], О. Ровнягіна [6], В. Годз [6], В. Бакірова [2], М. Огаркова [2], інші. Різноманітні теоретичні аспекти дистанційного навчання в закладах вищої освіти висвітлено в наукових працях Т. Кіщак [4], Д. Круглого [5], В. Бикова, Г. Козлакова, М. Козляра, І. Захарова, І. Дмитрієва, В. Віхмана й інших [8–11].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак аналіз наукових праць показав, що різнобічні аспекти дослідження питання дистанційної освіти у ЗВО ґрунтовно висвітлені в науковій літературі, проблематика ж дистанційної форми вивчення англійської мови саме під час професійної підготовки фахівців з ІТ має фрагментарне висвітлення.

Мета статті. Метою наукової статті виступає висвітлення впливу дистанційної форми вивчення англійської мови на професійну підготовку фахівців з ІТ.

Виклад основного матеріалу. До початку карантинних обмежень застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі у ЗВО України здебільшого розглядалося як можливість організувати і покращити самостійну й індивідуальну роботу здобувача вищої освіти або як частина змішаного навчання. «Положення про дистанційне навчання» було затверджено наказом Міністерства освіти і науки України ще у 2013 р., а більшість ЗВО пропонували здобувачам вищої освіти опрацювати принаймні частину навчального матеріалу за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій [5].

В умовах сучасності дистанційна освіта (далі – ДО) являє собою можливість навчатися і здобувати необхідні знання у будь-який зручний для цього час і поза навчальним закладом [3].

Нормативними документами, що регулюють права й обов'язки учасників навчального процесу в цьому аспекті, є Закон України «Про вищу освіту» [1], Положення про дистанційну освіту та Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. Дистанційно в Україні можуть навчатися громадяни, які мають середню, професійну, вищу освіту,

а також ті, що мають можливість виконувати дистанційно необхідні завдання за допомогою освітніх технологій. Процес навчання побудований на використанні різних комунікаційних засобів. Існують такі моделі дистанційного навчання: 1) модель на базі самостійного вивчення матеріалу (екстернат); 2) модель навчання в університеті; 3) модель співпраці навчальних закладів; 4) модель автономних освітніх установ; 5) модель автономних навчальних систем; 6) модель дистанційного навчання з використанням мультимедійних програм [3].

Відомо, що будь-який вид дистанційного навчання буде ефективним, якщо простежується його результативність, тобто: 1) ефективність діяльності викладача; 2) ефективність використання педагогічних технологій; 3) ефективність відбору методичних матеріалів і методів їх передачі; 4) ефективність зворотного зв'язку.

Потрібно наголосити, що англійська мова для фахівців з ІТ має особливу специфіку. Зокрема, фахівці з ІТ застосовують англійську мову для: 1) можливості користуватись усіма комп'ютерними програмами; 2) спілкування з колегами, а також роботодавцями; 3) написання документації англійською мовою до продуктів, створених ними; 4) читання англійською мовою актуальних новин в ІТ-сфері тощо.

Отже, зважаючи на вищевказане, необхідно зазначити, що для фахівців з ІТ англійська мова набуває особливого значення. Наприклад, навіть у професійних фахівців вищого класу можуть бути проблеми, коли необхідно порадитись із колегою з-за кордону. Поступово забуваються професійні слова, зникають фрази і специфічні терміни. Тому фахівці з ІТ повинні використовувати англійську мову щоденно.

У цьому аспекті актуальною є проблема дистанційного навчання англійської мови для фахівців з ІТ. Для виявлення впливу дистанційної форми вивчення англійської мови на професійну підготовку фахівців з ІТ проведено опитування студентів методом анкетування. В опитуванні взяли участь студенти Донецького національного університету імені Василя Стуса, Львівського державного університету внутрішніх справ та Черкаського державного технологічного університету.

За результатами дослідження було виявлено, що більшість студентів, а це 60% від загальної кількості опитаних (в опитуванні взяли участь 264 студенти), відповіли, що в них виникли проблеми у зв'язку з переходом на онлайн-навчання із застосуванням дистанційних освітніх технологій, були названі такі причини: складності з входом на освітній портал ЗВО (68,5%), труднощі із входом на освітні платформи для прослуховування лекцій (51,9%), проблеми з інтернетом (31,5%), відсутність комп'ютера або ноутбука (13%) (рис. 1).

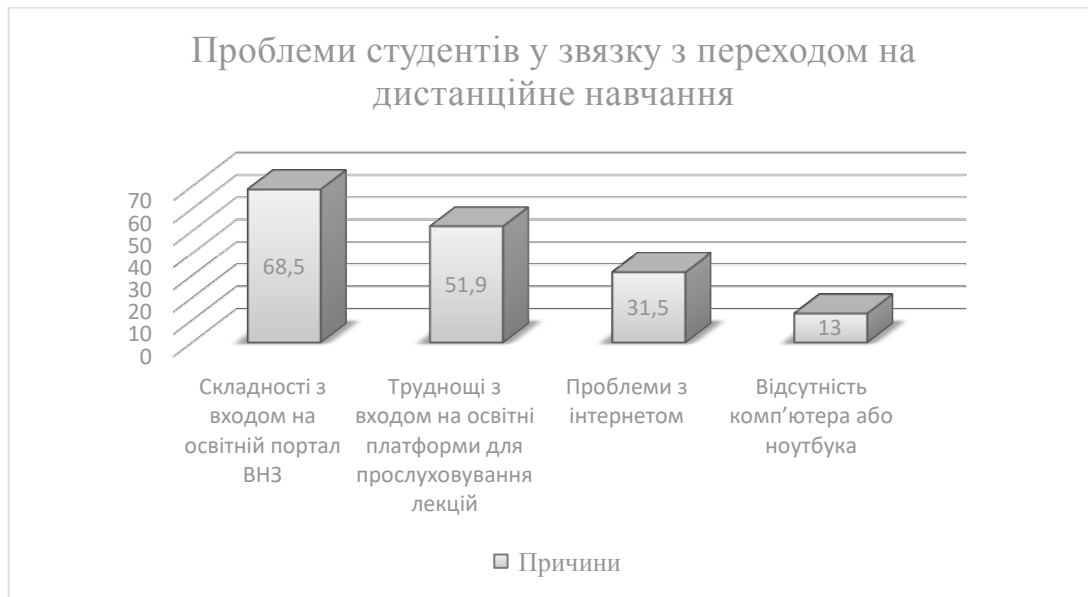


Рис. 1. Проблеми студентів у зв'язку з переходом на онлайн-навчання

Джерело: сформульовано авторами за результатами опитування

Проведення онлайн-лекцій реалізується через різні сервіси, що дозволяють організувати онлайн-спілкування. У процесі дослідження важливим було з'ясувати, на яких освітніх платформах студентам найзручніше навчатися. Найзручнішим виявився Skype, його вибрали 43,8% опитаних студентів; щодо Zoom виявили зацікавленість працювати 35% опитаних студентів. Так само студенти поділилися тим, хто їм допомагає вирішувати проблеми під час дистанційного навчання. Виявилось, що одногрупники приходили на допомогу більшості респондентів (71,6%), потім на допомогу приходять куратор групи (38,3%) і викладачі з конкретного курсу (29,6%), зокрема викладачі англійської мови.

Практика показала, що очні заняття в університетах є для студентів найбільш затребуваною формою навчання (64,2%), але деякі вважають прийнятним поєднання очних і дистанційних занять (34,6%), дистанційне ж навчання вибрали тільки 9,9% опитаних студентів. У процесі узагальнення результатів було виявлено, що більшість студентів (76,3%) бажають відвідувати заняття у ЗВО, а навчатися за дистанційною формою хочуть тільки 20% опитаних студентів.

З усього вищесказаного можна зробити такі висновки: студенти не повною мірою адаптувалися до дистанційного навчання і вважають за краще відвідувати заняття у ЗВО; у більшості студентів виникають проблеми з переходом на онлайн-навчання із застосуванням дистанційних освітніх технологій, серед них проблеми з інтернетом, проблеми із входом на освітній портал ЗВО тощо; для студентів ЗВО, які взяли участь в опитуванні, найбільше підходить платформа Skype; під час виникнення проблем щодо дистанційного навчання на допо-

могу приходять насамперед одногрупники; багатьом із студентів більш необхідне живе спілкування під час вивчення англійської мови, ніж віртуальне.

Також важливим є питання використання різних платформ комунікації під час онлайн-навчання. У цьому напрямі важливо здійснювати онлайн-спілкування з кожним студентом для індивідуальних консультацій, а також навчати студента використовувати різні ресурси (Skype, Zoom тощо), допомагати в усуненні труднощів у використанні того чи іншого інформаційного ресурсу під час онлайн-спілкування. Також важливо на рівні ЗВО для студентів – майбутніх фахівців з ІТ організувати методичні вебінари, під час яких будуть розглядатися питання використання різних інформаційних технологій, а також питання технічного налаштування свого домашнього комп'ютера або іншого пристрою (ноутбук, планшет, телефон).

Іншим важливим завданням, що потребує особливої уваги, є посилення ролі викладачів і кураторів груп. Викладач англійської мови, який працює з конкретною групою в рамках свого курсу, повинен бути готовий до того, щоб забезпечити електронну взаємодію з кожним студентом групи. Доцільною також повинна бути організація індивідуальних консультацій зі студентами, яка не тільки дозволить перевірити навчальну, теоретичну і технічну готовність студента до занять, але і вплинути на урівноваження соціально-психологічного стану кожного студента. Особлива роль в цьому процесі відводиться куратору студентської групи. Саме він повинен подбати про збір інформації з технічної готовності до електронного навчання у студентів своєї групи і сприяти у вирішенні проблем (зокрема, організація надання технічних пристроїв ЗВО в користування студентам у період

самоізоляції). На наш погляд, куратор повинен перебувати в режимі постійної взаємодії зі своїми студентами, це і соціальна мережа «Фейсбук», і кураторські години в режимі онлайн, телефонний зв'язок тощо. Ці заходи дозволять студентам компенсувати дефіцит очного спілкування, відчуті підтримку з боку викладацького складу ЗВО.

Висновки. Отже, необхідно узагальнити, що успішність і якість дистанційної освіти часто залежать від організації і якості використовуваних методичних матеріалів, а також від керівництва, майстерності педагогів, що беруть участь у цьому процесі.

У результаті проведеного дослідження потрібно наголосити на тому, що під час професійної підготовки фахівців з ІТ щодо вивчення англійської мови важливо приділяти увагу вирішенню низки завдань, передусім це має бути технічна готовність студентів до електронного навчання, тобто потрібно дослідити питання технічної готовності студентів (наявність ПК, камери, мікрофона, інтернету), за можливості, сприяти у вирішенні таких проблем.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про вищу освіту : Закон України № 1556–II від 1 липня 2014 р.. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 28.08.2021).
2. Бакіров В., Огарков М. Пандемія може назавжди змінити вищу освіту. *Дзеркало тижня*. 2021. URL: <https://zn.ua/ukr/EDUCATION/pandemija-mozhe-nazavzhdi-zminiti-vishchu-osvitu.html> (дата звернення: 28.08.2021).
3. Дистанційна освіта. *Міністерство освіти і науки України*. 2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/distancijna-osvita> (дата звернення: 31.08.2021).
4. Кіщак Т. COVID-19 та дистанційне навчання у закладах вищої освіти: аналітичний огляд наукових публікацій з міжнародних видань. *Національний університет біоресурсів і природокористування України*. 2021. URL: <https://nubip.edu.ua/node/79877> (дата звернення: 29.08.2021).
5. Круглий Д. Принципи викладення навчальних матеріалів для платформ дистанційної освіти. *Social Work and Education*. 2020. Vol. 7. № 3. P. 514–523.
6. Олешко А., Ровнягін О., Годз В. Удосконалення дистанційного навчання у вищій освіті в умовах пандемічних обмежень. *Державне управління: удосконалення та розвиток* : електронний журнал. 2021. № 1. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1936> (дата звернення: 31.08.2021).
7. Annual Report 2019. *UNESCO Institute for Lifelong Learning*. 2020. URL: <https://uil.unesco.org/uilsannual-report-2019> (дата звернення: 29.08.2021).
8. Ashour S. How COVID-19 is reshaping the role and modes of higher education whilst moving towards a knowledge society: the case of the UAE. *Open Learning : The Journal of Open, Distance and e-Learning*. 2021. P. 1–16.
9. Greaves D. Perception of young adults in higher education: a case study of Caribbean students in the online learning environment. *Open Learning : The Journal of Open, Distance and e-Learning*. 2021. P. 1–17.
10. Gromova T. Information Technologies Significance in Higher Education in Context of Its Digitalization (Book Chapter). *Lecture Notes in Networks and Systems*. 2020. Vol. 133. P. 19–26.
11. Öçal Tuğba, Halmatov Medera, Ata Samet. Distance education in COVID-19 pandemic: An evaluation of parent's, child's and teacher's competences. *Education and Information Technologies*. 2021. № 21. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10639-021-10551-x> (дата звернення: 29.08.2021).